

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 45.

Koosolek 30. septembril 1917 kubermangu lossi Valges saalis, Tallinnas, Toompeal.

Koosolekust võtavad osa 40 maanõunikku: Alexander Podrätshik, Juh. Janu-son, Victor Neggo, K. Baars, J. M. Ainson, A. Leetsmann, A. Kohver, J. Kärner, A. Veiler, H. Riberg, H. Kask, J. Kurvits, Masik, H. Kruus, J. Koort, R. Jaska, K. Saral, J. Tõnisson, A. Birk, K. Parts, J. Reintam, Hans Roos, A. Kurrikoff, Joh. Kukk, H. Pöhl, O. Strandmann, K. Ast, Ar. Vallner, A. Ennemuist, H. Reiman, J. Kalm, Jul. Seljamaa, M. Martna, P. Johanson, K. Grau, J. Jaakson, K. Virma, J. Temant, K. Päts, J. Sihver.

Koosolekut juhatab A. Vallner.

Protokolli kirjutab H. Kask.

Päevakord:

1. Seisukoha võtmine käesolevate sõjasündmuste puhul.

2. Maakoolivalitsuse ettepanekud Maanõukogule Ajutise Koolikorralduse maksmapanemise asjus.

3. Töö ja hoolekande osakonna eelarve.

4. Jooksvad asjad:

I. Viru maakonna nõukogude subsideerimise küsimus.

II. Valla nõukogude kodukord.

III. Sõjaliini lähenemise puhul varanduse hindamise kava väljatöötamine.

IV. Nõunikude teerahade asjus.

V. Nõunikude päevarahad komandeerimise puhul.

VI. Palga küsimus nende maavalitsuse liikmete asjus, kes mujal teenistuses on.

VII. Vastastikuse kinnitamise asjus.

Otsustatakse päevakorra punkt 3 esimesele kohale paigutada.

1. Sõjavigastatute avitamise eelarve, mis Eestimaa sõjavigastatute avitamise komitee poolt 1917. a. peale 1. septembrist kuni 31. detsembrini kokkuseati.

(Töö ja hoolekandmise osakonna eelarve.)

Töö ja hoolekandmise osakonna eelarve üle annab seletust Töö ja Hoolekandmise osakonna juhataja V. Masik ja loeb sellekohase projekti ette (vaata lisa nr. 1).

J. Kukk annab seletust komisjoni tööst, kes selle eelarve läbi vaatas. Üleüldiselt on komisjon selle eelarve heaks kiitnud, ainult mõnda väiksemat paran-

dust sissevõtta soovitades. Lõpuks on komisjon soovi avaldanud, et lubatud oleks tarbekorral raha summadest osasid ühelt alalt teise üle kanda, ainult sellest kinni pidades, et üleüldine summa muutmata jääks.

A. Veiler põhjendab üksikasjaliselt eelarvesse ülesvõetud rahasummasid ja soovib, et eelarve juba tänasel koosolekul vastu võetud saaks.

J. Tõnisson juhib selle peale tähelepanekut, et kõik kavatsused on rehkendatud kolme kuu peale, s. o. homsest päevast peale, kuid võimata on juba homme kõiki kavatsusi käima panna, sellepärast oleks võimalik ja tarvilik, et mitmedki summad vähendatud saaks, riigi raha kokkuhoidmise mõttes.

A. Veiler teatab, et mitmed nimetatud asutustest juba 1-st septembrist töötavad ja seni ainult krediidi abil ülevälpeetud on, sellepärast ei ole mitte arvata, et üleliigseid summasid üle jääks.

V. Masik näitab lõpusõnas, et kõik arved on juba võimalikult väiksed võetud, nii et võimata on neid veel vähendada, nagu J. Tõnisson soovitanud on.

Otsustatakse üksikasjalise punktide arutamisele mitte asuda, vaid eelarvet tervelt vastu võtta, mis ka ühel häälel vastu võetakse.

Otsustatakse lubada raha summasid ühelt alalt teise üle kanda, ilma üleüldise summa muutmata.

2. Maakoolivalitsuse ettepanekud Maanõukogule ajutise koolikorralduse maksmapanemise kohta.

Maakoolivalitsuse ettepanekud (vaata prot. nr. 44, lisa nr. 1) kannab ette P. Pöld p. VI alates, ennelõunast koosolekut jätkates.

Otsustatakse VI, 2-es sõna: „kooli-juhatajast“ asemele panna: „kooliõpetajast kooliõpetajate valiku järele“.

Pikemaid vaielusi sünnitab VI 5-s sõna „distsipliini“. Pahempoolsed nõuavad, et see sõna kõrvaldatud saaks, kunas parempoolsed seda sõna kaitsevad.

Otsustatakse 15 häälega 14 vastu lause: „toetavad kooliõpetajaid distsipliini pidamises“ välja jätta.

Lõpulikult võetakse projekt esimesel lugemisel ühel häälel vastu.

A. Podrätshiku poolt tehtud ettepaneku p. V juurde: „Maakonna haridusnõukogu astub tegevusesse niipea kui temasse kuuluvad maakonna-nõukogu esitajad valitud on“, võetakse vastu.

3. Valimised.

Otsustatakse täna hariduskogu ja haridusnõukogu ära valida.

Haridusnõukogusse valitakse: H. Roos, J. Seljamaa, J. Reintam.

Hariduskogusse valitakse: A. Podrätshik, A. Vallner, J. Kukk, M. Martna, J. Tõnisson, H. Pöhl ja T. Kuusik.

4. Seletused sõjasündmuste käigu kohta.

Lõunavaheajal käis kolmeliikmeline saatkond: A. Vallner, J. Jaakson ja J. Tõnisson kindluse komandandi juures järelkuulamas praeguse sõjasündmuste käiku, mille üle J. Tõnisson seletust annab.

Läbirääkimisi selle küsimuse üle ei avata.

5. Valimised.

K. Ast teeb järgmise ettepaneku: „1) Maanõukogu valib 5-e liikmelise komitee, kelle hooleks jääb nende korralduste elusse kandmine, mis võõraste vägede maaletungimise ajal vajaduslised on. 2) Komitee on oma tegevuses iseseisev; jagab käskusid ning loob korraldusi, ilma et ta tarvitseks oma kavatsusi Maanõukogule ette panna. 3) Komitee peab ennast koopteerimise teel täiendama ja võib kõigi seltskondliste organisatsioonidega, kui ka kõigi ametiasutustega oma äranägemise järele ühendusesse astuda. 4) Komiteel on õigus iseäranis tähtsatel juhtumistel iga üksikut Maanõukogu liiget eriülesannete täitmiseks emissarina välja läkitada. Märkus: maanõunikud võivad end emissari kohustetäitmisest ainult siis lahti ütelda, kui neil selleks kaaluvad põhjused ette on tuua.“

K. Saral teeb ettepaneku nimetatud komiteesse 5 liikme asemele 6 valida.

J. Tõnisson teeb ettepaneku, et nimetatud komitee Maavalitsusega käsikäes käiks.

K. Ast toetab J. Tõnissoni ettepanekut, juurde lisades, et ka Maanõukogu juhatusega koos töötada tuleks.

K. Ast'i ettepaneku p. 1, ilma liikmete arvu nimetamata, võetakse ühel häälel vastu.

Otsustatakse 5-liikmelist komiteed valida 15 häälega 14 vastu; vastuhääletajad on 6-liikmelise komitee poolt.

Punkt 2 võetakse vastu tähendusega lõpus: „kuid töötab kontaktis Maanõukogu juhatuse ja Maavalitsusega.“

Punkt 3 võetakse vastu täiendusega sõna „seltskondliste“ järele „ja rahvusliste“.

Punkt 4 võetakse vastu parandusega sõna „emissarina“ asemele „saadikuna“ pannes.

Komiteesse valiti: J. Jaakson (asemik A. Birk), K. Päts (asemik H. Pöhl), O. Strandmann (asemik J. Seljamaa), H. Reimann (asemik H. Kruus) ja K. Ast (asemik M. Martna).

6. Viru maakonna-nõukogu ja maakonna-valitsuse palve maamaksude ja krediidi asjus.

Jooksvate asjade all loeb J. Seljamaa ette Viru maakonna-nõukogu ja maakonna-valitsuse ühise palve neile lubada maamaksusid peale panna, ja teiseks, lubada neil Maanõukogu poolt 5000 rbl. krediiti, mis 22. juulil s. a. Maapäeva poolt otsuseks on tehtud.

Otsustatakse Maanõukogu 22. juulil tehtud otsust Maavalitsusele meelde tuletada.

7. Valimised.

J. Tõnisson teeb ettepaneku vallamaksude komisjonisse omale asemikuks valida J. Temanti ja Kurvits — seesama suguse ettepaneku, T. Lauri ettepanes. Mõlemad ettepanekud võetakse vastu.

Juhataja annab teada, et valdades vallanõukogude kodukorrad Maanõukogule kinnitamiseks saadatud on.

Otsustatakse 6-liikmeline komisjon valida, kes vallanõukogudele ühise kodukorra välja töötaks.

Komisjonisse valitakse: J. Kurvits, T. Laur, J. Temant, P. Johanson, A. Podrätshik ja J. Anvelt.

8. Järgmise koosoleku määramine.

Otsustati järgmine koosolek ärapidada esmaspäeval, 2. skp. algus kell 4 p. l.

Koosolek lõpetati kvoorumis puudusel k. ¼9 õ.

J. Vilms (*allkiri*).

H. Kask (*allkiri*).

J. Temant (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Sõjavigastatute avitamise eelarve, mis Eestimaa sõjavigastatute avitamise komitee poolt 1917 a. peale 1 septembrist kuni 31 detsembrini kokkuseati.

I. Sõjavigastatute registreerimine.	Üleüldse 1917. a. peale	Sellest kaetakse	
		Kohaliku omavalitsuse poolt	Riigi poolt
Registreerimine, arstiline läbivaatamine, raamatu väljaandmine, kaardi kirjutamise — iga sõjavigastatu kohta 3 rubla — 5000 peale = 15.000 rubla, sellest tuleb 1917. a. eelarvesse	10,000 rbl.	Määramata.	10,000 rbl.
(kohaliku omavalitsuse poolt kavatsetav summa on sellepärast määramata summamana üles pandud, et selle jaoks eraldi assigneerimist tarvis ei ole, vaid saavad tarvitatud omavalitsuse kantselei ruumid ja arstilised jõud, mis omavalitsuse teenistuses on.)			
II. Õigusteadline abi.			
Kubermangu linnas j. 9 kreisi linnades — 10 büroo ülevalpidamiseks 1. oktoobrist kuni 31. detsembrini			
juristide palgaks 250 r. × 10 = 2500 r.			
kantselei teenijad ja kantselei kuld (250 × 10) =	2500 r.		
ruumide üür, kütmine ja valgustamine (150 r. × 10) =	1500 r.		
Kokku 1 kuu jaoks 6,500 r.	19,500 rbl.	4,500 rbl.	15,000 rbl.
(Kavatsetavad bürood hakkaks makсутa abi andma mitte üksi sõjavigastatutele, vaid ka sõjameeste perekondadele ja vaesemate elanikkude kihile.)			
III. Arstiline abi.			
Varjupaigad töövõimetute ja parandamata sõjavigastatutele			
100 inimese peale, iga ühe jaoks			
75 rubla kuus ülevalpidamiseks, ühes talitusega	7500 r.		
korter, kütmine ja valgustus	850 „		
kolme kuu peale aasta lõpuni	25,050 rbl.	2,550 rbl.	22,500 rbl.
IV. Proteeside parandus	650 „	—	650 „
V. Õpe abi.			
A) Kursused (eraldi eelarvete järel)			
1) Vallakirjutajate ettevalmistus	12,525 „	825 „	11,700 „
2) Ühistegevuse kursused (1. jaanuar.)	—	—	—
3) Kaubanduse teenijate (1. jaanuar.)	—	—	—
4) Üleüldishariduslised Tallinnas	29,319 „	1,350 „	27,969 „
5) „ „ Tartus	29,319 „	1,350 „	27,969 „
6) Põllumajanduslised Tallinnas	9,081 „	825 „	8,265 „
7) „ „ Tartus	8,465 „	825 „	7,640 „
8) Joonistajate — instruktore	—	—	—
Kursused kokku	88,709 rbl.	5,175 rbl.	83,534 rbl.
B. Töökodad (eraldi eelarvete järel)			
1) Kingsepa töökoda I/IX peale	8,630 rbl.	880 rbl.	7,750 rbl.
2) Raamatuköitmise ja papitöö	16,130 „	—	16,130 „
3) Pildi maalimise töökoda	—	—	—
4) Tisleri ja puulõike töökoda	11,075 „	—	11,075 „
5) Savitööstuse töökoda	13,805 „	—	13,805 „
6) Rätsepa töökoda	9,345 „	120 „	9,225 „
Kokku töökodadele	58,985 rbl.	1,000 rbl.	57,985 rbl.
Kokku õppimise abi	147,694 rbl.	6,175 rbl.	141,519 rbl.

VI. Töö abi.	Üleüldse 1917. a. peale	Sellest kaetakse	
		Kohaliku omavalitsuse poolt	Riigi poolt
a) Vigastatute töö börsed. (Iga maakonna, linna ja kubermangu börses 1 teenija — kuus 2000 rbl.)	6,000 rbl.	—	6,000 rbl.
b) Ruumide kulud jäävad kohaliku omavalitsuste poolt katta		Määramata.	
c) Artellide organiseerimine, materjali ja töö abinõude muretsemine jne.:			
1) Kingsepa töökoja lõpetanutele	3,000 „	—	3,000 „
2) Raamatu köitmise töökoja lõpetanutele	2,000 „	—	2,000 „
3) Ühe köitmise töökoja artellilisel alusel sisseseadmine	25,000 „	—	25,000 „
Kokku töö abi	36,000 rbl.	—	36,000 rbl.
VII. Tutvustamine.			
1) Sõjavigastatute ja nende perekondade kohta käivate teadete kogude väljaandmine	3,000 rbl.	—	3,000 rbl.
2) Sõjavigastatute tööde väljanäituste korraldamine	500 „	—	500 „
Kokku	3,500 rbl.	—	3,500 rbl.
VIII. Organisatsiooni kulud.			
Eraldi eelarve järele	58,455 rbl.	3,900 rbl.	54,555 rbl.
Üleüldse	300,849 rbl.	17,125 rbl.	283,724 rbl.
Sõjavigastatutele abiandmise organiseerimise kulud.			
A. Kubermangu komitee.			
Sõjavigastatute poolt valitud komitee liikmete päevarahad:			
(11 liiget × 10 rbl. × 4 korda)	440 rbl.	—	440 rbl.
Nende sõidu kulud (10 r. × 11 × 4)	440 „	—	440 „
Komitee tegevuse juhataja (500 × 3)	1,500 „	—	1,500 „
Asjaajaja (350 × 3)	1,050 „	—	1,050 „
Raamatupidaja (350 × 3)	1,050 „	—	1,050 „
Registreerija (200 × 3)	600 „	—	600 „
Masina peal kirjutaja (150 × 3)	450 „	—	450 „
Kantselei sisseseade	2,500 „	—	2,500 „
Kantselei kulud	500 „	—	500 „
Korter, kütmine ja valgustamine	600 „	600 „	—
Kokku kubermangu komiteele	9,505 rbl.	600 rbl.	8,905 rbl.
B. 9 Maakonna ja 2 linna komiteele:			
Komitee tegevuse juhatajad (250 × 11 × 3)	8,250 rbl.	—	8,250 rbl.
Asjaajaja (250 × 11 × 3)	8,250 „	—	8,250 „
Kantselei sisseseade	27,500 „	—	27,500 „
Kantselei teenijatele — kulud	1,650 „	—	1,650 „
Korter, kütmine ja valgustus (100 × 11 × 3)	3,300 „	3,300 rbl.	—
Maakonna komiteed kokku	48,950 rbl.	3,300 rbl.	45,650 rbl.
Üleüldse organiseerimise kulud	58,455 rbl.	3,900 rbl.	54,555 rbl.